
Telegram cunsumadëures setember/uctober 2012

Apps ingordies de dać – anuzadus de spidl

N stüde descür la furia de cöie adöm dać

N stüde dl „Institut für Technikfolgen-Abschätzung“ dl'Academia Austriaca dles Sciënzes sön inçiarìa dla Cìamena di lauranç mostra che tres geodać, sciöche les coordinades-gps o i punc d'azès WLAN, vara da ciafè fora olache l'aparät é y cun chësc po i abinadus de dać ti jì do ai movimënc dl utënt. Ajache an à feter dagnora para le smartphone o le tablet, dàn inant tröpes informaziuns personales, sce al é abinadus de dać che ti va dô. Dandadöt les apps va bun por la furia de racoiüda de dać personai che vëgn tres maiù. Les apps fej sovënz da „falzada“ y ascogn le dërt fin: la racoiüda de dać. Sovënz é i pitadus de apps lià a firmes de retlam, che röia a chësta moda pro tröc dać.

A cí che i désses mëte averda canche i adorëis aplicaziuns sön le smartphone y le tablet

1. Istalede ma aplicaziuns da na fontana de crëta. Liede i iudizi che i ciafëis tla rëi (app-shop o forum) denant co les istalè.
2. Controledede i dërc d'azès tratan l'istalaziun. Les opziuns che alda laprò é de regola sot "impostaziuns". Sön i fonins cun Android y i aparác Apple vara da le fà dan l'istalaziun. Daldô podëise dejativé tres le menü "opziuns" por ej. i "sorvisc de geolocalisaziun". Sce i aratëis che na app ves damanes massa autorisaziuns por les funziuns che ara pîta, él damì da ne la istalè nia.
3. Cìarede da mëte dantadöt averda pro apps debann. Ne stede a cliché sön links de retlam.
4. Metede averda ai sorvisc sön i dać. Sön n valgügn fonins vara da i blochè, a chësta moda se stravardëise da na maladoranza da pert dles apps.
5. Dejistalé les apps che i n'adorëis nia plü. A chësta moda tignëise fora le prigo che ares orties inant dać "doia".

Combatimënt cuntra les ingianades di „cosc ascognüs“ te internet

Dal 1. d'agost dl 2012 inant él en forza ti Paisc Todësc la soluziun "button"

Da agn incà ciafa la Zentràla di Consumadus Europeica (ZCE) de Balsan tröpes segnalaziuns da consumadus che cunta che ai à ciafè cunc, ghiranzas o comunicaziuns da ofizi che recuperèia credic o da avocac, do che ai s'ha scrit ite zenza orèi sòn plates web che parò debann, mo che é a paiamènt. Gonot nen vara de plates internet todèscas che pita sorvisc desvalis, mo che ascogn les informaziun sòn i cosc y la dorada dl contrat. Dal 1. d'agost dl 2012 inant él en forza ti Paisc Todesc la soluziun "button", y an spera che de te' plates scomparèscas. Al é da odèi sce i gesturs de chèstas plates se lasciarà tomè ite val' d'ater por ester bugn da jì inant cun sües ativitès al limit dla legalité. La Zentràla di Consumadus Europeica de Balsan pita de plü informaziuns al numer 0471/980939 o ala misciun de posta elettronica info@euroconsumatori.org.

Finanziamènc: les banches ne po nia sforzè sö cunc o polizes

Cun le „decret-Salva-Italia” (L. 27/2012) él gnü mudé danterater incè le Codesc dl Consum: “Al vègn conscidré nia coreta la pratica comerciala de na banca, de n istitut de credit o de n intermediar finanziair che, por stlù jö n contrat d'imprèst, oblièia le tliènt da sotescri na poliza d'assicuraziun de chè banca, chèl istitut o chèl intermediar o da daurì n cunt corènt pro chè banca, chèl istitut o chèl intermediar.” Chèsta norma vel por imprèsc, credic y d'atri contrac che toca pro la definiziun de “imprèst” aladò dl Codesc Zivil (art. 1813).

I tliènc dla banca, a chi che l'intermediar bancar o finanziair damana che al vègnes stlüt jö contrac implü por paié fora le finanziamènt, dess documentè chisc fac. La Zentràla di Consumadus é arjignada da ti lascè alsavèi les maladoranzas ales autoritès competèntes.

Le Garant dla Concorèntza y dl Marcé po straufè la pratica comerciala nia coreta cun sanzions amministratives che va da 5.000 a 500.000 euro, aladò dla sort dla violaziun y de süa dorada. Ti caji nominà dessura ne po la sanziun nia ester plü bassa co 50.000 euro (cfr. art. 27, coma 9, d.lgs. 206/2005).

Responsabilitè zivila privata: indespensabla incè por che che va cun la roda

Incè che che va cun la roda messess avèi na poliza de responsabilitè zivila privata. Les somes de rembursamènt che ti speta a na persona danejada, che ne vègn nia aradata responsabla de n inzidènt cun la roda, po ester granes y la persona responsabla podess avèi de grandiscimes dificoltès finziales do la ghiranza de na refata di dagns. La curida dl'assicuraziun po gnì arjunta tres la stipulaziun de na poliza de responsabilitè zivila o po ester pert dl'assicuraziun sòn l'abitaziun. Implü fòssel da tó en conscidraziun incè la stipulaziun de n'assicuraziun por inzidènc, che cür tl caje de n inzidènt cun la roda incè i dagns che vègn da n'invalidité permanènta.

Finanziamènc: cí rata va pa bun?

Le calcoladù dla desponibilitè ves dèida respogne a chèsta domanda. Cun chèsc calcoladù vara da ciafè

fora l'import "sostenibl" por la retüda de n finanziamënt o de n imprèst te osta situaziun finanziaria (confrunt danter tan che an davagna y tan che an spënn). Por cumprè n'abitaziun de proprietè, fóssel a vigni moda bun da avèi bele sparagné n chert o n terzo dl capital che va debojègn. Por avèi n cheder realistich de osta situaziun finanziaria vara da adorè inçe osc liber contabl online, desponibl debann y te forma anonima sön www.contiincasa.centroconsumatori.it.

Por cuantifiché tan che i dèis fora, podèise inçe ti cíarè ales spèises de na familia mesana dl Südtirol: www.provinz.bz.it/astat.

L'import che romagn po gnì tut sciöche basa por ciafè fora la rata de retüda. Pian ia da chësc import vara da calculè cun le calculadù di imprèsc l'import dl imprèst.

Le prozedimënt europeich por de pices stritaries: degügn ne le conësc

La Rëi dles Zentrales di Consumadus Europeiches (ECC-Net) à publiché na relaziun sön le prozedimënt europeich por les pices stritaries. I resultač desmostra che inçe sce al é en teoria n stromënt de soluziun dles stritaries de consum sura i confins fora asvelt, economich y saurì, n'él nia tröc che le conësc y l'adora.

Sce val' ne va nia pro na cumpra sura i confins fora tla UE é le prozedimënt europeich por les pices stritaries öna dles poscibilitès por ciafè na soluziun pro n valur de strit cina 2.000 euro. Porimpò desmostra na relaziun presentada dala Rëi dles Zentrales di Consumadus Europeiches (ECC-Net) che chësta prozedöra, saurida da adorè y che vëgn aplicada dal 1. de jenà dl 2009, ne vëgn sovènz nia adorada.

De plü informaziuns é da ciafè chilò: www.euroconsumatori.org.

Register dles obieziuns: le stromënt nü n'è nia cíamò albü chësc gran suzès chilò da nos I trentins indere é plü daveré

A che ne ti él pa mai sozedü? N iade che i sun rovà a cíasa y che i sperun da se gode n pü de calma, sónel bele le telefonn y al vëgn pité da stlù jö n contrat nü por le telefonn de cíasa o por le strom, o por cumprè n madroz o na stüa; la lista dles cosses che vëgn venüdes al telefonn ne se röia pö gnanca. Le consumadù n'è baldí sovènz nia le tēmp da ponsè do sce les ofertes va bun o manco: tané de os savess pa atira da dì cal che é le „dèrt“ prisc de n madroz de fira de coco o na fornidöra de strom? Y insciö pol sozede che n "scê" dit debota devèntes na dezijiun (economica) falada.

Vara da tignì fora chëstes situaziuns? Da n pez incà vara da mēte ite le numer de telefonn tl "Register dles obieziuns". Tres chësc inserimënt vëgnel garantì (o altamo spéron) che le numer ne vëgnes nia plü adorè por fà retlam. I consumadus de nosta provinzia ne s'è nia cíamò cis anuzé de chësc stromënt nü: di 145.347 numeri tla provinzia, nen él ma cina sègn 7.573 te chësc register. Chëstes zifres va plü o manco a öna cun la mesaria nazionala (olache al é 1.101.667 numeri sön 21.113.000). Al pê che i trentins sides trö' plü atifs, ai à bele metü ite 12.162 numeri sön 225.316.

Co damanè che al vègnes metü ite le numer de telefonn tl register?

L'iscriziun po gnì fata tres:

- n formular eletronich sön la plata web www.registrodelleopposizioni.it
- posta eletronica ala misciun abbonati.rpo@fub.it aladô dles modalitês dades dant sön la plata internet
- le numer vërt 800.265.265
- lëtra racomanada ala misciun: "GESTORE DEL REGISTRO PUBBLICO DELLE OPPOSIZIONI- ABBONATI" UFFICIO ROMA NOMETANO CASELLA POSTALE 7211, 00162 ROMA RM, injuntan na copia de n documënt d'identité
- fax al numer 06.54224822, ajuntan na copia de n documënt d'identité.

Cuta de bol sön i contraç bancars: na jungla

Mudaziuns legislatives da dan da püch à mudé dassënn le cheder dles cutes sön i produç finanziaars. La retignüda d'acunt standard sön i rendimënc é dl 20%. Por cí che reverda indere la cuta de bol por i libri de sparagn y i cunc corënc paia i tliënc, consumadus privaç, 34,20 euro al ann, sce al é mesanamënter passa 5.000 euro lassura. Por i cunc de deponüda indere pàion dl 2012 le 0,10% cun n minim de 34,20 euro y n mascim de 1.200 euro (dl 2013 sarà le 0,15% cun le minim de 34,20 euro y zënza import mascimal), independentemënter dala soma mesana, canche le contrat toma o ai 31.12 de vigni ann. En cört: che che deura n cunt de deponüda ne benefiziëia nia dla "no-tax-area" sot i 5.000 euro, y la cuta va sö aladô de tan che al é lassura.

Le Garant por la Concorënza y le Marcé à bele informè le Govern che le regolamënt da šëgn deformëia le marcé. Al momënt n'él nia ciamò stè na reaziun da pert dl Govern. Al romagn da s'audè che na regolamentaziun nöia respetes inçe la condiziun di "pici sparagnadus".